

DOI: <https://doi.org/.....>

УДК 726.5 (477)

Завада Віктор Тимофійович,

доцент кафедри

дизайну архітектурного середовища

Київського Національного університету будівництва і архітектури

zavviti@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-3202-8035>

ВПЛИВ СТИЛЮ БАРОКО НА АРХІТЕКТУРУ ДЕРЕВ'ЯНИХ ХРАМІВ ПОГОРИННЯ

Анотація: в статті розглядаються особливості становлення стилю бароко у традиційному сакральному будівництві Погориння - одного з найдавніших за походженням та найменш досліджених в цьому відношенні історичних регіонів України.

Ключові слова: стиль; бароко; традиційний; храм; архітектура.

Серед найважливіших умов об'єктивної та науково обгрунтованої оцінки будь-якого історико-архітектурного явища (певного історичного типу будівель, художньо-стильової течії, національної або регіональної школи і навіть окремої будівлі чи ансамблю) особливе місце посідає його розгляд у контексті головних тенденцій у розвитку світового зодчества. При цьому до найбільш вагомих та визнаних архітектурною наукою показників художньої та історико-культурної цінності пам'яток будівельного мистецтва, безперечно, відноситься їхнє місце у загальному процесі формування та еволюції історичних стилів. Особлива увага вчених до цього аспекту історії зодчества обумовлена передусім універсальним характером процесів стилеутворення, які в тій чи іншій формі пронизують всю матеріальну і духовну культуру, починаючи від системи пропорціонування та організації внутрішнього простору споруди і кінчаючи музичним мистецтвом, літературою і театром. Не є винятком в цьому відношенні і багатовікова історія українського зодчества, художньо-стильовому дослідженню якої в тій чи іншій мірі присвятили свої праці чимало вчених починаючи від піонерів вітчизняного архітектурознавства (М. Драгана, В. Січинського, В. Щербаківського та інш.) і кінчаючи цілою низкою не менш відомих авторів радянської доби (Ю. Асеева, Г. Логвина, С. Таранушенка, В. Тимофійенка, В. Чепелика тощо).

У складному процесі становлення, розквіту та занепаду різних художньо-стильових течій в українській архітектурі особливе місце, безперечно, належить стилю бароко, який відіграв досить важливу роль у кристалізації національних рис вітчизняного зодчества, залишивши помітний слід у більшості історичних

регіонів України. Попри понад сторічну історію дослідження цього унікального явища, у виявленні його впливу на розвиток архітектури різних регіонів і типів будівель і досі залишається чимало прогалин. Досить показовими щодо цього є пошуки проявів згаданого стилю переважно в архітектурі визначних мурованих споруд, в той час як їхні аналоги у дерев'яному зодчестві України залишаються на периферії чи зовсім за межами подібних досліджень [1, 2, 3, 4]. Найбільш відчутним наслідком подібного підходу до вивчення процесів стилютворення в архітектурі є, на наш погляд, фактичне вилучення з досліджень цього феномену традиційних культових будівель незважаючи на їх винятково важливе значення у забезпеченні історичної цілісності і самобутності українського зодчества.

Схожа ситуація склалася і у вивченні особливостей розвитку цього стилю в архітектурі різних регіонів України, серед яких визначальна роль традиційно відводиться Слобожанщині, Сіверщині та Наддніпрянщині, які за рівнем своєї дослідженості помітно випереджають розташовані на захід від них Закарпаття, Галичину, Волинь, Буковину і Поділля. Особливе місце серед останніх посідає Погориння – своєрідна історична місцевість на північному заході України, яка сформувалася в добу раннього Середньовіччя на основі кількох розташованих вздовж стародавнього погоринського шляху удільних князівств. Значення цього унікального союзу середньовічних міст-держав зростає ще більше з погляду на те, що і в наступні історичні періоди він відіграв важливу роль у торговельно-економічному та культурному житті цієї частини України і прилеглих районів Біларусі. Попри це, навіть назва цієї добре відомої колись історичної місцевості досить давно зникла зі сторінок науково-популярних видань, не говорячи про відсутність будь-яких фундаментальних праць з історії самобутньої будівельної культури регіону. Щоправда, інтерес до цього малодослідженого в історико-архітектурному відношенні явища останнім часом поступово відроджується [5, 6], проте виявлення впливу стилю бароко на традиційне сакральне будівництво Погориння поки що не стало предметом цілеспрямованого наукового аналізу.

Однією з головних причин подібної ситуації став, на наш погляд, значний вплив на формування будівельного мистецтва Погориння художньо-стильових ідей та прийомів європейського Відродження, що не могло не позначитися і на архітектурі найбільш поширених у дерев'яному зодчестві цього регіону храмів волинського типу [7]. Це простежується у підкресленому раціоналізмі об'ємно-просторового і планувального рішення цих будівель, їхньому тяжінні до чистих геометричних форм (квадратних, круглих, кубічних та інш.), а також властивими для них спокійними та врівноваженими пропорціями. Чи не найбільш чітко та послідовно це втілювалося у композиції і конструктивному рішенні їх рублених верхів, особливістю яких був беззаломний (виключно за допомогою чотирьох плоских парусів) перехід до нижнього чотирикутного в плані зрубу та своєрідні

співвідношення між гранями склепінчастого перекриття, які наближають його форму до рівнобічного восьмикутника. До цього слід додати ще одну властиву для храмів волинського типу ознаку, пов'язану з влаштуванням навколо нижніх зрубів обхідних аркад-галерей на стовпах («опасання») та розвинених карнизів на кронштейнах, які відігравали в цих будівлях роль головних горизонтальних акцентів та надавали їм характерного приземкуватого вигляду.

Загальна ренесансна спрямованість зазначеної групи сакральних будівель (і волинської архітектурної школи в цілому) знайшла своє найбільш послідовне та завершене втілення у тризрубних храмах з одним центрально розташованим верхом, які набули особливого поширення на території досліджуваного регіону починаючи з XVI ст. [8]. Тим цікавіше, що саме в архітектурі цього головного, ренесансного за своїми первісними художньо-стильовими ознаками, різновиду храмів волинського типу вплив стилю бароко відрізнявся найбільш глибоким характером і різноманіттям форм. Особливо показовим в цьому відношенні слід визнати процес поступового формування над західним і східним зрубами таких будівель двох додаткових верхів, послаблюючи властиве для них домінування центрального об'єму у загальній композиції храму. Щоправда, початкова стадія перетворення одноверхого різновиду храму волинського типу у триверхий мала виключно декоративну спрямованість, обмежуючись копіюванням у каркасних конструкціях зовнішніх форм найпростіших однозаломних верхів, виявлених в інтер'єрі у вигляді плоскої стелі. Це обумовило властиву для початкових стадій формування зазначеного різновиду погоринських храмів невідповідність між їх об'ємним рішенням і структурою внутрішнього простору, що легко простежити на прикладі Георгіївської церкви 1709 р. у місті Дубно (рис. 1, ліворуч).

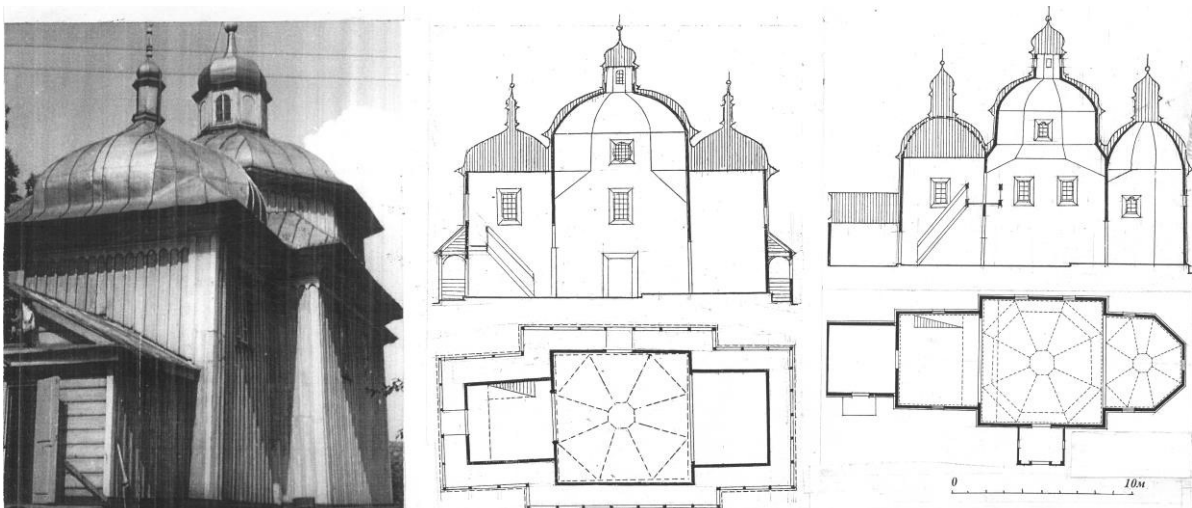

Рис.1. Початковий етап формування додаткових верхів над західним і східним зрубами дерев'яних храмів Погориння: ліворуч і в центрі – загальний вигляд та реконструкція Георгіївської церкви 1709 р. у м. Дубно до перебудови пам'ятки; праворуч – план і розріз Дмитрівської церкви 1757 р. у с. Городище Рівненської області.

Подальша еволюція триверхих храмів на території регіону була пов'язана з влаштуванням замість вищезгаданих каркасних «копій» рублених верхів над приміщеннями бабинця і вівтаря їх повноцінних, відкритих в інтер'єрі аналогів, повернувши тим самим властиву традиційним сакральним будівлям Погориння цілісність об'ємно-просторового рішення. Своєрідною перехідною формою цих верхів стали невисокі восьмикутні в плані зімкнуті склепіння з декоративними ліхтариками у вінчанні (у Великому Житині, Городищі, Пляшевій тощо), які відбивали первісне, ренесансне в своїй основі, домінування у композиції храму центрального об'єму (рис. 1, праворуч). Досить переконливим доказом деякого відставання і вторинності у розвитку рубленого перекриття західного і східного зрубів були окремі випадки використання в них четвериків та інших елементів архаїчної чотиригранної форми, подібних до рішення верхів Преображенської церкви 1770 р. у містечку Оржів Рівненської області (рис. 2, ліворуч). Попри це починаючи з середини XVIII ст. особливого поширення на території регіону набувають храми з трьома рівнозначними за композиційним та конструктивним рішенням двоярусними верхами на зразок Георгіївської церкви 1746 р. у селі Кунин на Здолбунівщині (рис. 2, праворуч), завершуючи тим самим порівняно нетривалий, проте досить складний процес становлення зазначеного різновиду традиційних сакральних будівель.

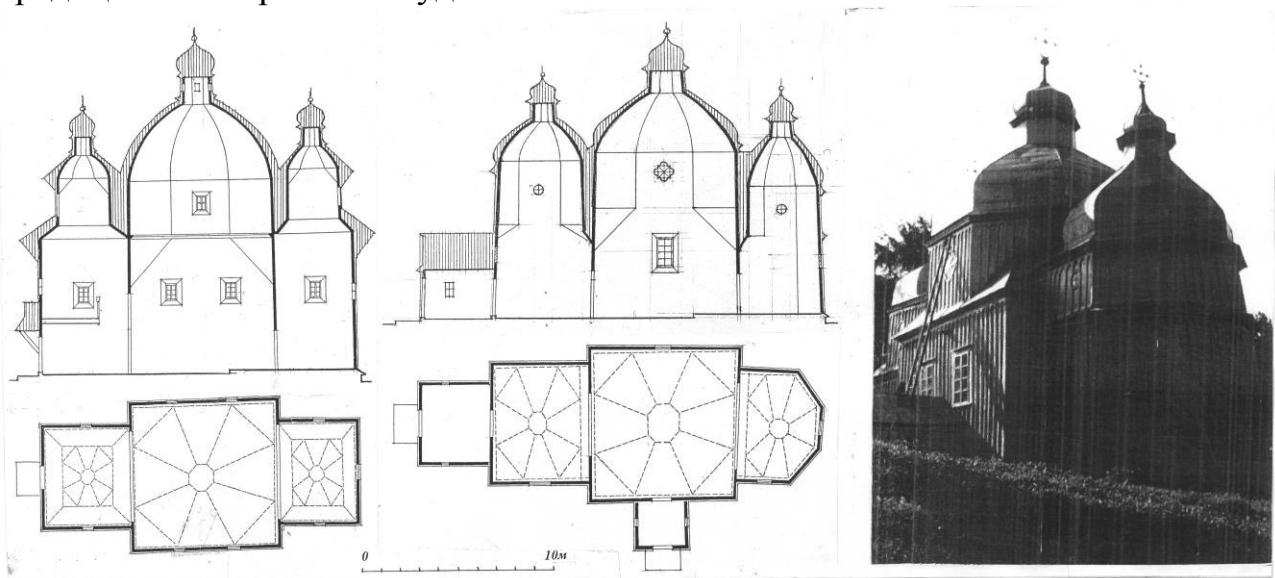

Рис. 2. Характерні приклади дерев'яних храмів регіону з трьома розвиненими двоярусними верхами: ліворуч – план і розріз Преображенської церкви 1770 р. у містечку Оржів на Рівненщині до перебудови пам'ятки; в центрі і праворуч – план, розріз і загальний вигляд Георгіївської церкви 1746 р. у с. Кунин неподалік від м. Здолбунів.

Звичайно, наведені спостереження не вичерпують різноманітних проявів досліджуваного стилю у будівельній культурі регіону, адже у XVIII ст. бароко визначало практично всі аспекти розвитку цієї самобутньої регіональної школи

від композиційного і конструктивного рішення окремих будівель до системи їх декоративного оздоблення та пропорціонування. До найважливіших барокових інновацій, безумовно, слід віднести й влаштування додаткових заломів в основі восьмериків рубленого верху, що не тільки ускладнило конструктивне рішення погоринських храмів, але й дозволило ще більше виявити характерні для цього архітектурного стилю стрункість і вертикалізм об'ємної композиції. Крім того, використання цього новаторського прийому у культових будівлях в комплексі з посиленням вертикальних пропорцій сприяло ілюзорному збільшенню висоти приміщень в інтер'єрі і пластичному збагаченню внутрішнього простору храму. Досить показовою в цьому відношенні є Михайлівська церква 1759 р. у селі Тростянець на Костопільщині (рис. 3, ліворуч), архітектура якої попри невеликі розміри залому в основі єдиного верху, відрізняється особливою вишуканістю і граціозністю, що було досягнуто передусім завдяки влаштуванню в інтер'єрі вздовж периметру залому обхідної галереї, а також стрункими пропорціями та підкресленим вертикалізмом всіх без винятку елементів споруди.

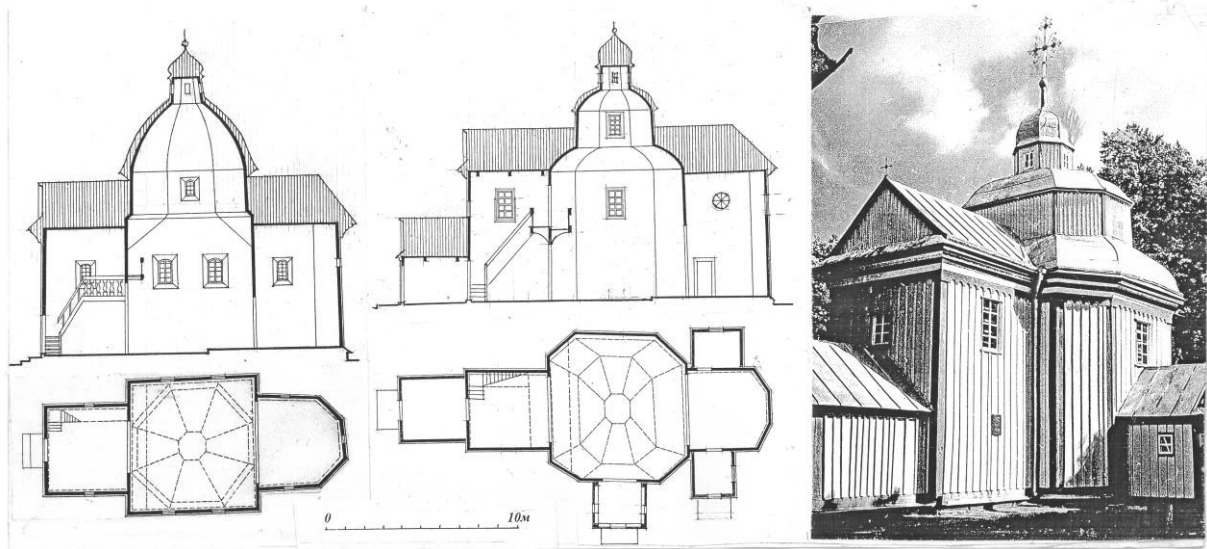

Рис. 3. Влаштування додаткових заломів в основі рублених верхів погоринських храмів: ліворуч – план і розріз Михайлівської церкви 1759 р. у с. Тростянець під містечком Костоподем до перебудови пам'ятки; в центрі і праворуч – план та розріз Успенської церкви 1756 р. у м. Рівне.

Слід відзначити, що незважаючи на порівняно невеликі розміри залому тростянецької церкви він започаткував тенденцію до поступового збільшення розмірів і, що особливо важливо, значимості цього елемента у композиційному і конструктивному рішенні багатьох інших храмів XVIII століття на території Погориння. Найбільш послідовним і завершеним підсумком цього процесу слід визнати, безумовно, унікальний за своєю формою і розмірами залом Успенської церкви 1756 р. у м. Рівне, який на відміну від інших храмів регіону, відіграє в її архітектурі не лише помітну, але й визначальну роль (рис. 3, праворуч). Багато в чому це пов'язане з поєднанням зазначеного елемента з гранчастою в плані

основою приміщення нави, що не лише збагачує загальну композицію будівлі, але й посилює властиві для неї стрункі пропорції і пластичну вишуканість. Слід зазначити, що таке поєднання залому з восьмикутним в плані нижнім зрубом у дерев'яних храмах Погориння зустрічалося порівняно рідко і, крім Успенської церкви у Рівному, було зафіксоване лише у Дмитрівській церкві XVIII ст. у селі Серники [9] та деяких пам'ятках Українсько-Білоруського пограниччя [10].

Відзначаючи особливе місце рівненського храму у процесі становлення стилю бароко у традиційному культовому будівництві Погориння, не можна не згадати Преображенську церкву 1730 р. у містечку Тучин, в архітектурі якої зазначені тенденції у розвитку цієї регіональної школи набули свого найбільш яскравого і завершеного відображення. Барокова спрямованість архітектурно-художнього рішення пам'ятки простежується, зокрема, у збільшенні висоти та посиленні вертикалізму її головних об'ємів порівняно з більш ранніми зразками дерев'яних храмів на території регіону (рис. 4, ліворуч).. Досить показова також тенденція до ускладнення об'ємно-просторового та декоративно-пластичного рішення будівлі, що знайшло відображення в особливій, скульптурній, пластиці всіх трьох багатоступінчастих верхів в інтер'єрі, а також вмілому вар'юванні розміщенням і формою віконних отворів. Особливої уваги в цьому відношенні заслуговує, на наш погляд, центральний верх споруди, який завдяки вибагливій східчастій композиції рублених заломів і влаштуванню у нижньому восьмикутній шістьох вікон складної восьмипелюсткової форми, безперечно, слід віднести до маленьких шедеврів погоринських народних будівничих.

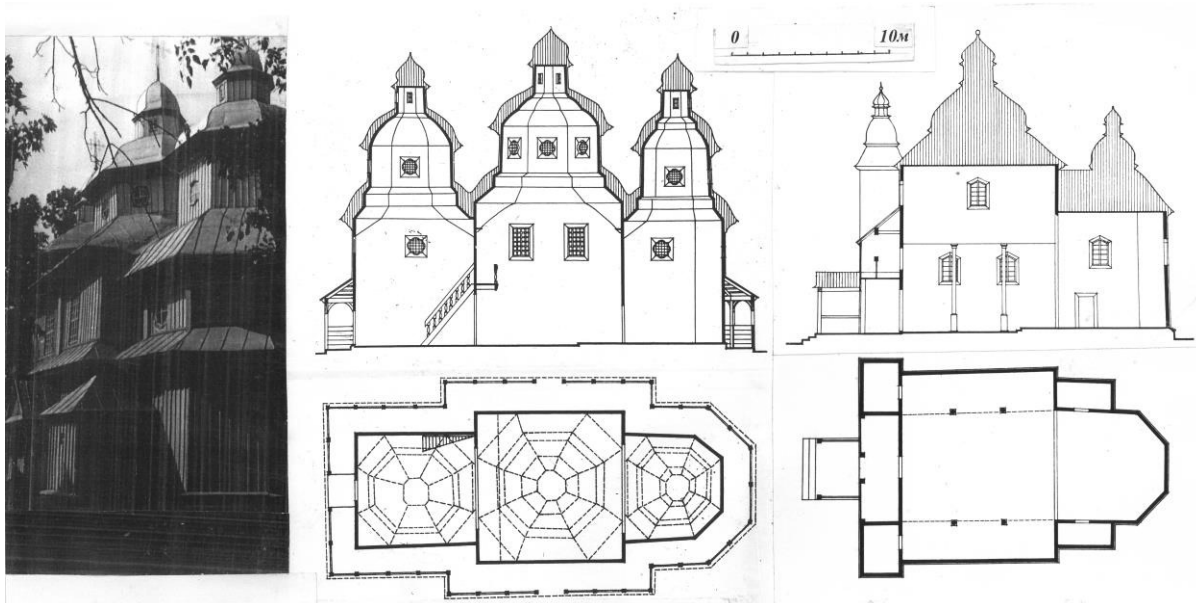

Рис. 4. Приклади комплексного композиційного та декоративно-пластичного впливу стилю бароко на архітектуру дерев'яних храмів Погориння: ліворуч і в центрі – загальний вигляд та реконструкція Преображенської церкви 1730 р. у містечку Тучин до перебудови пам'ятки; праворуч – план і розріз церкви Різдва Богородиці 1793 р. у селі Друхів Рівненської області.

Неважко помітити, що наведений вище аналіз барокових перетворень у дерев'яних храмах Погориння базується лише на матеріалі культових будівель волинського типу, що цілком природно з погляду на їх помітне домінування на території регіону. Разом з тим, вплив зазначеного стилю добре простежується у XVIII ст. і в деяких інших, менш чисельних, групах погоринських храмів, серед яких, безумовно, слід виділити традиційні сакральні будівлі безверхого типу на зразок Михайлівської церкви у селі Новорічиці на півночі Рівненської області [11]. В контексті досліджуваного стилю особливий інтерес становлять храми з двома симетрично розташованими на головному фасаді баштами, походження яких білоруська дослідниця Хадика Т. пов'язує з процесом становлення стилю барокко у традиційному храмовуванні деяких країн Східної Європи [12]. Чи не найбільш послідовне і яскраве втілення цього прийому на території регіону знайшло своє відображення в архітектурі церкви Різдва Богородиці 1793 р. у селі Друхів неподалік від містечка Березного на Рівненщині (рис. 4, праворуч). Особливого історико-архітектурного колориту пам'ятці надає певна художньо-стильова невідповідність вибагливої барокової пластики її суто декоративного каркасного завершення більш ранній за походженням базилікальній структурі внутрішнього простору, відомій ще з часів раннього Середньовіччя. Зазначена особливість друхівської церкви, як і використання у булівлі неоготичних вікон характерної стрільчастої форми не лише не послаблює її архітектурної цінності, але, навпаки, надає пам'ятці більш індивідуального характеру та вишуканості.

Наведені приклади, звичайно, не відображають всього різноманіття форм та прийомів стилю барокко у традиційному сакральному будівництві Погориння, проте дозволяють виділити найголовніші особливості й етапи становлення цієї художньо-стильової течії в архітектурі дерев'яних храмів регіону. До найбільш важливих проявів зазначеного процесу, безперечно, слід віднести формування на основі ренесансних за своїми первісними архітектурно-художніми ознаками тридільних храмів з одним центральним розташованим верхом більш складного за композицією та конструктивним рішенням триверхого різновиду сакральних будівель волинського типу. Не менш важливу роль у посиленні барокових рис в архітектурі дерев'яних храмів Погориння відіграло влаштування у структурі їх рублених верхів додаткових заломів, що в комплексі зі збільшенням їх висоти і посиленням вертикальних пропорцій надавало будівлям XVIII ст. властивої для зазначеного стилю стрункості і пластичної виразності. І, нарешті, останнім, чи не найбільш яскравим, штрихом згаданих художньо-стильових перетворень у розвитку погоринської школи вітчизняного храмовування стала у XVIII ст. характерна барокова спрямованість всіх без винятку елементів внутрішнього та зовнішнього декору від складної восьмипелюсткової форми віконних отворів до вишуканих різьблених іконостасів.

Підсумовуючи наведені спостереження, слід відзначити, що звернення до історичного Погориння в контексті дослідження особливостей стилю бароко в архітектурі різних регіонів України дозволяє одержати більш широку та цілісну картину виникнення та подальшого розвитку цього непересічного явища. Адже стародавній погоринський шлях був не лише головною транспортною артерією і визначальним фактором формування цього регіону, але й відігравав на протязі століть роль своєрідного торговельно-економічного та культурно-мистецького мосту між Заходом і Сходом України, а також прилеглими районами Біларусі. З погляду на це особливої актуальності набуває зараз певне «перезавантаження» домінуючої і досі у вітчизняному архітектурознавстві концепції розвитку стилю бароко переважно у східних регіонах України і, насамперед, у Києві як одному з головних центрів формування та поширення зазначених художньо-стильових тенденцій. Аніскільки не применшуючи особливої ролі «східного» фактору в історії вітчизняного зодчества кін. XVII – XVIII ст. (як і численних досліджень цього явища), важливо відзначити, що пошуки у протилежному, «західному», напрямку відкривають нові перспективи у формуванні цілісної та збалансованої в усіх відношеннях картини становлення стилю бароко в Україні.

Література

1. Логвин Г. Н. Этапы развития и стилевые особенности архитектуры украинского барокко. Памятники архитектуры Украины. Новые исследования. Киев, 1986. С. 12 - 41.
2. Логвин Г. Н. Сильові особливості архітектури й монументально-декоративного мистецтва українського бароко. Архітектурна спадщина України. Вип. 4. К.: Українознавство, 1997. С. 51-59.
3. Логвин Г. Н. Сильові риси архітектури і монументально-декоративного мистецтва українського барокко (закінчення). Архітектурна спадщина України. Вип. 5. К.: НДІПІАМ - Головкиївархітектура, 2002. С. 74-81
4. Цапенко М. П. Архитектура Левобережной Украины XVII – XVIII веков. М.: Стройиздат, 1967. 234 с.
5. Ричков П. А., Михайлишин О. Л., Смолінська О. Е. Дерев'яні церкви Рівненської області: архітектурна спадщина. Ілюстрований каталог. Рівне, 2017. 160 с.
6. Завада В. Т. Локальні особливості в архітектурі дерев'яних храмів Нижнього Погориння. Архітектурна спадщина Волині. Зб. наук. праць. Вип. 6. Рівне, 2018. С. 23 – 34.
7. Завада В. Т. До історії формування поліських дерев'яних храмів волинського типу. Архітектурна спадщина Волині. Зб. наук. праць. Рівне: ПП ДМ, 2008. С. 44 – 56.

8. Завада В. Т. До історії формування поліських дерев'яних храмів волинського типу. Архітектурна спадщина Волині. Зб. наук. праць. Рівне: ПП ДМ, 2008. С. 44 – 45.

9. Завада В. Т. Локальні особливості в архітектурі дерев'яних храмів Нижнього Погориння. Архітектурна спадщина Волині. Зб. наук. праць. Вип. 6. Рівне, 2018. С. 29.

10. Якімовіч Ю. А. Драулянае дойдства Беларускага Палесся XVII-XIX ст. ст. Мінск: Навука і тэхніка, 1978. С. 120 – 123.

11. Завада В. Т. Локальні особливості в архітектурі дерев'яних храмів Нижнього Погориння. Архітектурна спадщина Волині. Зб. наук. праць. Вип. 6. Рівне, 2018. С. 25 - 26.

12. Хадька Т. В. Аналіз станаулення стылю барока у манументальным драуляным дойдстве Беларусі XVIII ст. Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. 1974. № 1. С. 9 – 10.

Referens

1. Lohvyn H. N. Etapy razvytyia y stylevyie osobennosti arkhytektury ukraynskoho barokko. Pamiatnyky arkhytektury Ukrainy. Novye yssledovaniya. Kyev, 1986. S. 12 - 41. (in Russian)

2. Lohvyn H. N. Stylovi osoblyvosti arkhitektury y monumentalno-dekoratyvnoho mystetstva ukraynskoho baroko. Arkhitekturna spadshchyna Ukrainy. Vyp. 4. K.: Ukrainoznavstvo, 1997. S. 51-59. (in Ukrainian)

3. Lohvyn H. N. Stylovi rysy arkhitektury i monumentalno-dekoratyvnoho mystetstva ukraynskoho barokko (zakinchennia). Arkhitekturna spadshchyna Ukrainy. Vyp. 5. K.: NDITIAM - Holovkyivarkhitektura, 2002. S. 74-81. (in Ukrainian)

4. Tsapenko M. P. Arkhytektura Levoberezhnoi Ukrainy XVII – XVIII vekov. M.: Stroiyzdat, 1967. 234 s. (in Russian)

5. Rychkov P. A., Mykhailyshyn O. L., Smolinska O. E. Dereviani tserkvy Rivnenskoï oblasti: arkhitekturna spadshchyna. Iliustrovanyi kataloh. Rivne, 2017. 160 s. (in Ukrainian)

6. Zavada V. T. Lokalni osoblyvosti v arkhitekturi derevianykh khramiv Nyzhnogo Pohorynnia. Arkhitekturna spadshchyna Volyni. Zb. nauk. prats. Vyp. 6. Rivne, 2018. S. 23 – 34. (in Ukrainian)

7. Zavada V. T. Do istorii formuvannia poliskykh derevianykh khramiv volynskoho typu. Arkhitekturna spadshchyna Volyni. Zb. nauk. prats. Rivne: PP DM, 2008. S. 44 – 56. (in Ukrainian)

8. Zavada V. T. Do istorii formuvannia poliskykh derevianykh khramiv volynskoho typu. Arkhitekturna spadshchyna Volyni. Zb. nauk. prats. Rivne: PP DM, 2008. S. 44 – 45. (in Ukrainian)

9. Zavada V. T. Lokalni osoblyvosti v arkhitekturi derevianykh khramiv Nyzhnoho Pohorynnia. Arkhitekturna spadshchyna Volyni. Zb. nauk. prats. Vyp. 6. Rivne, 2018. S. 29. (in Ukrainian)

10. Yakimovich Yu. A. Draulianae doilidstva Belaruskaha Palessia XVII-XIX st. st. Minsk: Navuka i tэхhnika, 1978. S. 120 – 123. (in Byelorussian)

11. Zavada V. T. Lokalni osoblyvosti v arkhitekturi derevianykh khramiv Nyzhnoho Pohorynnia. Arkhitekturna spadshchyna Volyni. Zb. nauk. prats. Vyp. 6. Rivne, 2018. S. 25 - 26. (in Ukrainian)

12. Khадыка Т. V. Analiz stanaulennia stylіu baroka u manumentalnym draulіanym doilidstve Belarusi XVIII st. Vestsi AN BSSR. Serыia hramadskikh navuk. 1974. № 1. S. 9 – 10. (in Byelorussian)

Аннотация

Завада Виктор Тимофеевич, доцент кафедры дизайна архитектурной среды Киевского Национального университета строительства и архитектуры.

Влияние стиля барокко на архитектуру деревянных храмов погорынья.

В статье рассматриваются особенности становления стиля барокко в традиционном сакральном строительстве Погорынья – одного из древнейших и наименее исследованных в этом отношении исторических регионов Украины.

Ключевые слова: стиль; барокко; традиционный; храм; архитектура.

Summary

Zavada Viktor, the Reader of the Chair «Architectural environment design» of National University of Building and Architecture in Kyiv.

Influence of baroque style on the architecture of wooden temples of pohorynya.

In the complex process of formation, flourishing and decline of various artistic and stylistic trends in the centuries-old history of national architecture, a special place belongs to the Baroque, which has left a noticeable mark in most historical regions of Ukraine. Despite more than a century of research into this unique phenomenon, there are still many gaps in the identification of its impact on the architecture of various localities and historical types of buildings. These include, for example, the absence in the literature of any mention of Pohorynya - a kind of historical area in northwestern Ukraine, which was formed in the early Middle Ages on the basis of several separate principalities along the ancient Pohoryn path. The significance of this unique union of medieval city-states grows even more in view of the fact that in subsequent historical periods it also played an important role in the trade, economic and cultural life of

Ukraine and the surrounding areas of Belarus. Nevertheless, any purposeful studies of the peculiar building culture of Pohorin and, in particular, the identification of its inherent manifestations of the Baroque style are still missing. Based on this, as well as the special role of traditional temple building in ensuring the historical integrity and originality of national architecture, the study of this phenomenon should be limited to a comparative analysis of wooden temples of the eighteenth century in the region. The main difficulty of such research is the significant influence on the formation of building art. The burning of artistic and stylistic ideas and compositional techniques of the European Renaissance, which inevitably affected the architecture of the most common in the traditional cult construction of this region Volyn type of wooden temples. Nevertheless, it was in the architecture of these Renaissance buildings that, according to their original artistic and stylistic features, the influence of the Baroque style differed by perhaps the most consistent character and variety of forms. Particularly significant in this regard was the gradual formation on the basis of older temples with one centrally located top, much more complex in its compositional and structural solution of three-story buildings of the Volyn type. No less important in strengthening the Baroque features in the architecture of wooden temples Pohorynya was also the arrangement of additional folds in the structure of their chopped tops, which combined with increasing their height and increasing vertical proportions gave these buildings inherent in this style harmony and plastic expressiveness. And, finally, the last, perhaps the brightest, touch of the studied artistic and stylistic tendencies in the development of the Pohorin school of domestic temple building became characteristic of the monuments of the XVIII century baroque orientation of all, without exception, elements of interior and exterior decor from the complex shape and location of window openings to exquisite carved iconostasis. Summarizing the observations presented in the article, it can be noted that the appeal to the historical Pohorin in the context of studying the features of the Baroque style in the architecture of different regions of Ukraine allows to obtain a much broader and more holistic picture of the successive evolution of this extraordinary phenomenon.

Keywords: style; Baroque; traditional; temple; architecture.